

Research Paper

Investigating the Impact of Citizens' Attachment on Their Participation (Case Study: Shahidan Neighborhood)

Mehrnaz Molavi ^{*1} , Arman Hamidi ²

¹ Assistant Professor of Urban Planning, Faculty of Architecture & Art. University of Guilan, Rasht, Iran

² Ph.D. Candidate of Urban Planning, Faculty of Architecture & Art. University of Guilan, Rasht, Iran

10.22080/USFS.2023.25261.2348

Received:

April 4, 2023

Accepted:

October 1, 2023

Available online:

December 2, 2023

Keywords:

Attachment, participation, participation of citizens, attachment to the neighborhood, Tehran

Abstract

Attachment to a specific place shows the significance and importance of that place for citizens and has positive consequences. Belonging causes citizens to be concerned about improving the condition of their neighborhood or place of residence, which becomes the basis for the formation of neighborhood activities and citizens' participation. The purpose of this research is to investigate the impact of citizens' attachment on their participation. In this regard, in order to collect research data, 384 questionnaires were distributed and completed among the residents of the Shahidan neighborhood located in District 9 of Tehran Municipality. SPSS and Smart PLS3 software were used to analyze the obtained data. According to the findings of the research, the indexes of "Citizens' attachment to the neighborhood" and "Citizens' participation" have an average of 3.08 and 3.03 respectively, which shows the favorable status of both of these indicators in this neighborhood. Moreover, the residents of this neighborhood have a high desire to interact with their neighbors, and on the other hand, they have the lowest desire to participate in financial affairs in their neighborhood. Additionally, paying attention to the modeling results, the index of citizens' attachment to their neighborhood has succeeded in predicting 38.1% of the citizens' participation index, which means that there is a direct relationship between the attachment of the people of this neighborhood and their participation in their urban and local affairs. In other words, citizens' participation and civil participation are a function of citizens' attachment, and it is possible to increase the amount of this participation by increasing citizens' attachment to their place of residence.

*Corresponding Author: Mehrnaz Molavi

Address: Department of Urban Planning, Faculty of Architecture & Art. University of Guilan, Rasht, Iran

Email: molavi@guilan.ac.ir

Extended Abstract

1. Introduction

In today's era, due to the mechanization of life, the weakening of interactions and social relations between people can be witnessed; all these factors lead to the loss of vitality in most cities, one of the most important of which is the lack of belonging or attachment of citizens to their place of residence, which itself has had far-reaching consequences, the most important of which is the significant reduction in the level of citizens' participation in local and urban affairs. The decrease in participation also ultimately leads to people not feeling responsible for their surroundings and their place of residence. As a result, it is considered necessary to pay attention to the level of attachment of citizens to the neighborhood, but to what extent this attachment can affect the participation of citizens requires more detailed investigation and research because so far researchers have paid less attention to this issue. Therefore, this research aims to investigate the impact of citizens' attachment on their participation.

2. Research Methodology

This research is applied in terms of purpose and follows a descriptive-quantitative approach. To collect the needed information, the library method was used, and to collect data, a questionnaire (with a 5-level Likert scale) was utilized in the field method. In this regard, the current research consists of two indicators, namely "Citizens' Participation" and "Citizens' Attachment to the Neighborhood", and tries to investigate the relationship between these two variables. To analyze the data, SPSS and Smart PLS3 software were used. The statistical population in the current

research was the residents of Shahidan Street located in District 9 of Tehran Municipality. Since the number of the statistical population in this research was unknown, Cochran's formula was used to determine the sample size, and after taking into account the upper limit, a number of 384 citizens were chosen as the participants of the study and were asked to complete the questionnaires, which were distributed face-to-face and by a simple random sampling method. In the following section, the findings of this research will be analyzed, using the presentation of a structural model.

3. Research Findings

Results revealed that the "Citizens' attachment to the neighborhood" and "Citizens' participation" indexes had an average of 3.08 and 3.03, respectively. Additionally, the "willingness to establish social interactions with neighbors" item with an average of 3.41 and the "willingness to participate financially in solving the problems of the neighborhood" item with an average of 2.39 had the highest and lowest average among all the items, respectively. Moreover, according to the modeling results, the index of citizens' attachment to their neighborhood was successful in predicting 38.1% of the citizens' participation index, revealing that there is a direct relationship between the attachment of the people of this neighborhood and their participation in their urban and local affairs.

4. Conclusion

Even though both indicators mentioned in the research, including the attachment of citizens to their neighborhood and the participation of citizens, have a relatively good situation in this neighborhood with a mean score higher than the average (number 3), in comparison, the index of

attachment of citizens to the neighborhood has a relatively better situation compared to the citizens' participation index. In the examination of the second index, the results show that despite the desire to participate in decision-making, the residents of this neighborhood have shown less desire to participate in group activities to provide human and financial resources. The results show that the citizens of this neighborhood are not interested in financial participation or financial assistance to the neighborhood to progress and advance the goals of the neighborhood, which is a matter of reflection and a sign of the importance and impact of the economic status of the citizens on the subject of citizens' participation; because despite the high desire of the residents of this neighborhood to improve the situation and conditions of their residence, they avoid participation and financial aid to improve the conditions, and there is less desire for this type of participation among the residents. According to the modeling results, the index of citizens' attachment to their neighborhood has succeeded in predicting 38.1% of the citizens' participation index, and this means that there is a direct relationship between the attachment of the people of this neighborhood and their participation in their urban and local affairs. In other words, citizens' participation and civil participation are a function of citizens' attachment, and it is possible to increase the amount of this participation by increasing citizens' attachment to their place of residence. On this basis, urban management can increase the livability of neighborhoods by improving the quality of life in neighborhoods (through focusing on local planning and micro policies in the area of neighborhoods), along with

improving public services and physical and social conditions, and increasing the attractiveness of neighborhoods for the residents, and create their dependence and attachment to the neighborhoods. By creating a suitable platform to realize the color of belonging to a place and giving meaning to their spatial experience through the creation of eventful and interactive public spaces for local communities and the promotion of social interactions at the neighborhood level, an effective step can be taken in the direction of strengthening the attachment and emotional connection of the residents to the neighborhood, which will lead to the promotion of participation.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

The authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The authors appreciate all the scientific consultants in this paper.

علمی پژوهشی

بررسی میزان تأثیر دلبستگی شهروندان بر مشارکت‌پذیری (مطالعه موردی: محله شهیدان)

مهرناز مولوی^{*۱} ID، آرمان حمیدی^۲ ID

^۱ استادیار گروه شهرسازی دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان
^۲ آرمان حمیدی، دانشجوی دکتری، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان

doi 10.22080/USFS.2023.25261.2348

چکیده

دلبستگی به یک مکان خاص نشان‌دهنده معناداری و اهمیت آن مکان برای شهروندان بوده و پیامدهای مثبتی به دنبال دارد، از جمله اینکه شهروندان دغدغه بهبود وضعیت محله یا محل زندگی خود را داشته باشند که زمینه شکل‌گیری فعالیت‌های محله‌ای و مشارکت شهروندان می‌شود. این پژوهش با عنوان بررسی میزان تأثیر دلبستگی شهروندان بر مشارکت‌پذیری آنها در محدوده خیابان شهیدان است لذا هدف پژوهش حاضر بررسی میزان تأثیر دلبستگی شهروندان به محل زندگی خود در مشارکت‌پذیری مدنی و اجتماعی آنها است. در همین راستا برای جمع‌آوری اطلاعات پژوهش تعداد ۳۸۴ پرسش‌نامه در محدوده محله شهیدان واقع در منطقه ۹ شهرداری تهران، بین ساکنین توزیع و تکمیل گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از نرم‌افزارهای SPSS و Smart PLS3 بهره گرفته شده است که نهایتاً با آزمون‌های تحلیل عاملی تأییدی و آزمون تی و تحلیل توصیفی و کمی داده‌ها به تحلیل داده‌ها پرداخته‌ایم. با توجه به یافته‌های پژوهش به ترتیب شاخص‌های «دلبستگی شهروندان به محله» و «مشارکت شهروندان» میانگین ۳/۰۸ و ۳/۰۳ را به خود اختصاص داده‌اند که نشان از وضعیت مطلوب هردوی این شاخص‌ها در این محله دارد. همچنین ساکنین این محله تمایل بالایی به برقراری تعامل با همسایگان و در مقابل پایین‌ترین تمایل را در مشارکت در امور مالی در محله خود داشته‌اند. از سویی دیگر توجه به نتایج مدل‌سازی، شاخص دلبستگی شهروندان به محله خود موفق به پیش‌بینی ۳۸/۱ درصد از شاخص مشارکت شهروندان شده است و این به معنی وجود رابطه مستقیمی میان دلبستگی افراد این محله و مشارکتشان در امور شهری و محلی خود است. به عبارت دیگر مشارکت‌پذیری و مشارکت مدنی شهروندان تابعی از دلبستگی شهروندان است و می‌توان با افزایش میزان دلبستگی شهروندان به محل زندگی خود و ایجاد یک رابطه عاطفی میان افراد و محل زندگی آنها، میزان این مشارکت‌پذیری را افزایش داد

تاریخ دریافت:

۱۵ فروردین ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش:

۰۹ مهر ۱۴۰۲

تاریخ انتشار:

۱۱ آذر ۱۴۰۲

کلیدواژه‌ها:

دلبستگی، مشارکت‌پذیر،
مشارکت شهروندان، دلبستگی به
محل، تهران

* نویسنده مسئول: مهرناز مولوی

ایمیل: molavi@guilan.ac.ir

آدرس: استادیار گروه شهرسازی دانشکده معماری و هنر،
دانشگاه گیلان

۱ مقدمه

(De Piccoli, 2010: 234). مفهوم تعلق مکانی یا همان دلبستگی به مکان به‌عنوان احساسات عاطفی مثبت، افکار شناختی و تمایلات رفتاری شناخته می‌شوند که ایستا نیستند، اما در طول زمان توسعه می‌یابند و انسان‌ها را با محیط اجتماعی- فیزیکی خاص خود که در آن متولد می‌شوند و زندگی می‌کنند، توصیف می‌کنند (Bischoff, 2022: 7).

دلبستگی به مکان همچنین ممکن است در رابطه با مقیاس‌های متفاوتی از محیط از جمله: خانه، محله، ناحیه شهری و یا شهر ایجاد شود (Belanche et al, 2016: 77). در توسعه کنونی شهر تهران شاهد کاهش دلبستگی به مکان و تضعیف عمق معنا و تنوع تجربه مکان هستیم (Kamalipour et al, 2012: 460). با فقدان دلبستگی به محله و از دست دادن تمرکز ساکنان نسبت به خانه، محیط محله به تدریج از نظر فیزیکی و اجتماعی فرسوده می‌شود و این پیامدها در آینده به داخل خانه نیز سرایت پیدا می‌کند (Brown et al, 2003: 261). از طرف دیگر تعلق اجتماعی می‌تواند به‌عنوان یک مشارکت اجتماعی و ادغام در زندگی اجتماعی مورد توجه قرار بگیرد و یک پیوند مؤثر یا یک ارتباط عاطفی بین یک اجتماع منفرد خاص یا ویژه ایجاد کند (امین بیدختی^۱ و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۱). بحث مشارکت مردمی به اواخر دهه شصت و اوایل دهه هفتاد برمی‌گردد ولی امروزه مشارکت عمومی تبدیل به بخش روبه‌رشدی از برنامه‌ریزی فضایی و محیطی شده است (Hansen et al, 2006: 70,72). به‌منظور برقراری مشارکت عمومی، دولت‌ها باید فرایندی روشن و ساده را برای شهروندان ایجاد کنند تا آنها را تشویق به مشارکت در امور کنند با این‌حال، فرایند واحدی وجود ندارد که دولت‌ها برای ایجاد مشارکت عمومی آن را دنبال کنند. زیرا ابزارهایی که می‌توان در مشارکت عمومی استفاده کرد، اشکال و قالب‌های مختلفی دارند (Bryson et al, 2013: 27). در جستجوی پیوند میان شهروندان و مدیران شهری،

با شروع دهه ۱۹۷۰ جغرافی‌دانان و روانشناسان محیطی علاقه فزاینده‌ای به موضوع پیوند مردم با مکان نشان دادند که در نتیجه آن، تحقیقات در مورد روابط افراد با مکان به تدریج رشد کرد (Xie & Huang, 2022: 106). همچنین در دهه‌های اخیر محققان دریافته‌اند که ساکنان محله‌ای که دارای پیوندهای اجتماعی بیشتری هستند، تمایل به ابراز وابستگی بیشتری به محله یا جامعه خود دارند (Hipp & Perrin, 2006: 2505). در شهرهای معاصر، تضعیف هویت همراه با کالایی شدن مکان‌ها که منجر به از دست دادن هویت محلی شده است، تسهیل می‌شود (Ujang, 2012: 156). مفهوم دلبستگی به مکان واضح نیست. با این حال دانشمندان رشته‌های مختلف از تعاریف متفاوت و حتی از اصطلاحات متفاوت استفاده می‌کنند (Westin, 2016: 723). دلبستگی به مکان یکی از محبوب‌ترین مفاهیمی است که روابط عاطفی بین افراد و مکان‌ها را در روانشناسی محیطی توصیف می‌کند (Yuan et al, 2019: 4). دلبستگی به محله نشان‌دهنده احساس رضایت کلی از منطقه مسکونی است (Casakin et al, 2015: 225) و پیوندهای عمیقی را که افراد با جوامع خود ایجاد می‌کنند، توصیف می‌کند. این نوع دلبستگی تعاریف متفاوت و گسترده‌ای دارد که غالباً با تعاریف هویت مکان، وابستگی به مکان و حس مکان در هم آمیخته است (Costa et al, 2022: 2). دلبستگی به مکان پدیده‌ای چندوجهی و پیچیده است که جنبه‌های مختلف پیوند افراد و مکان را در بر می‌گیرد و شامل تأثیر متقابل عواطف، باورها و رفتارها و نیز دانش مربوط به یک مکان است (Rollero & De Piccoli, 2010: 200). در واقع پیوندهای عاطفی مردم با مکان‌هایی ایجاد می‌شود که حدی از رضایت را به همراه داشته باشد. زیرا مکان‌ها اجازه کنترل می‌دهند و فرصت‌هایی را برای حفظ حریم خصوصی، امنیت و آرامش فراهم می‌کنند (Rollero

¹ Amin Bidokhti

روانشناسی در تقویت سیاست عمومی: مطالعاتی در مورد بی‌تفاوتی سیاسی و دلبستگی به شهر در اندونزی به این نتیجه دست یافتند که اعتماد به مدیریت شهری رابطه منفی با دلبستگی به شهر دارد و حتی مشارکت در جوامع موسیقی شهری به این امر کمک نمی‌کند. از سوپی دیگر تسکورا^۵ (۲۰۱۶) در پژوهش خود در حوزه مشارکت شهروندان بر روش‌هایی که جوانان تجربه‌های زندگی روزمره خود را مفهوم‌سازی می‌کنند تأکید داشته و به این نتیجه می‌رسد که مشارکت جوانان زمانی بهتر درک می‌شود که در تجربه‌های زیسته روزمره مفهوم‌سازی شود. بودجلیدا^۶ و همکاران (۲۰۱۶) در تعریفی از مشارکت شهروندان بیان می‌کند که مشارکت شهروندان به‌عنوان یکی از عناصر اصلی شفافیت دولت‌ها در قبال شهروندان تلقی می‌شود. در این مشارکت‌ها، دولت‌ها عموماً از مردم می‌خواهند که نظرات خود را در مورد موضوعات خاص بیان کنند. سپس دولت‌ها این نظرات را در فرایند تصمیم‌گیری خود در نظر می‌گیرند همچنین نتایج این نشان می‌دهد که رفاه اجتماعی حوزه غالبی است که مشارکت الکترونیکی در آن انجام شده است. آنها همچنین نشان می‌دهند که فناوری‌های رسانه‌های اجتماعی بیشترین استفاده را برای اجرای طرح‌های مشارکت الکترونیکی دارند. و در نهایت در نزدیک‌ترین پیشینه پژوهش از لحاظ موضوعی، (هدفی، ۱۴۰۰) با مقاله‌ای تحت عنوان دلبستگی به مکان، مشارکت مدنی و آمادگی در برابر مخاطرات (مورد مطالعه شهروندان شهرک باغمیشه تبریز)، به بررسی رابطه میان سه شاخص دلبستگی به مکان، مشارکت مدنی و آمادگی در برابر مخاطرات می‌پردازد. یافته‌های این تحقیق حاکی از آن است که دلبستگی به مکان توانسته است تأثیر معنی‌داری در مشارکت مدنی داشته باشد. در عصر حاضر به دلیل ماشینی شدن زندگی شاهد کم‌رنگ‌تر شدن

شهری ارنشتاین یک از پرستادترین گونه‌شناسی‌های مشارکت شهروندان را بیان کرده است. او طیفی از تعاملات شهروندان و مدیران را به‌عنوان نشان‌دهنده پله‌های مختلف یک نردبان توصیف کرده است به‌طوری که هرچه فرد از نردبان بالا می‌رود، عموم مردم به‌طور فزاینده‌ای درگیر می‌شوند (Buckwalter, 2014: 574). همچنین، حس تعلق، زمینه‌ساز بسیاری از تصمیمات فردی و اجتماعی میان اشخاص و محیط پیرامون آنها است که بسترهای تعامل و مشارکت شهروندان در تحولات اجتماعی را فراهم می‌سازد (مبارکی و صلاحی^۱، ۱۳۹۲: ۲۷۷). شهروندانی که دلبستگی بیشتری به محله خود داشته باشند، به‌تبع آن تعلق خاطر و مشارکت بیشتری در امور اجتماعی و سیاسی آن خواهند داشت و نهایتاً در قبال شرایط محیطی پیرامون خود احساس مسؤولیت بیشتری می‌کنند (هدفی^۲، ۱۴۰۰: ۲۸۸). برخی از مرتبط‌ترین پژوهش‌های انجام‌شده در راستای دلبستگی شهروندان و مشارکت‌پذیری بدین شرح است.

کمالی پور^۳ و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهشی به پیش‌بینی‌کننده‌های دلبستگی به مکان در محیط‌های مسکونی شهری پرداخته‌اند که یافته‌های این پژوهش نشان داد که افرادی که دلبستگی به محله خود دارند، تمایل آنها به حضور در جامعه بیشتر است. همچنین ابعاد فیزیکی دلبستگی در ایجاد حس تعلق حیاتی در نظر گرفته می‌شود. فولرک^۴ (۲۰۱۲) به بررسی ویژگی‌های وفاداری به شهر از طریق پدیده دلبستگی به مکان را بررسی کرده است. این مقاله برای محققانی که به دنبال درک تفاسیر احتمالی وفاداری به مکان هستند و برای مدیران شهری که به دنبال درک بهتر فرایندهای دخیل در شناسایی، ایجاد، اندازه‌گیری و نظارت بر دلبستگی شهر هستند، ارزشمند است. آئیندیا^۵ و همکاران (۲۰۱۴) با پژوهشی تحت عنوان نقش

^۵ Anindya^۶ Tsekoura^۷ Boudjelida^۱ Mobaraki and Salahi^۲ Hadafi^۳ Kamalipour^۴ Folerk

کرد (Lewicka, 2011: 209). همچنین دل‌بستگی به مکان در پیوند عملکردی بین افراد و مکان‌هایی که به‌عنوان وابستگی به مکان توصیف می‌شود منعکس می‌شود (Ujang & Muslim, 2014: 56). دل‌بستگی به مکان ناشی از پایداری اجتماعی یک مکان است. معنا و هویت از نتایج دل‌بستگی به مکان است. افزایش دل‌بستگی مکانی در محیط‌های مسکونی هویت فردی و جمعی ساکنان را حفظ می‌کند. معمولاً احساس هویت با رضایت و رفاه همراه است که باعث افزایش مقبولیت عمومی می‌شود. مشارکت اجتماعی، ایمنی و احساس آشنایی از طریق افزایش حس دل‌بستگی به مکان افزایش می‌یابد (Kamalipour et al, 2012: 462). کیفیت‌های فیزیکی و عملکردی مکان بر میزان وابستگی و دل‌بستگی به مکان به‌عنوان بستری برای فعالیت‌ها و تعامل اجتماعی، تأثیر می‌گذارد. این بدان معناست که تأمین هویت، تضمین تداوم در امور فیزیکی، اجتماعی همراه با معانی و دل‌بستگی افراد است (Ujang, 2012: 158). ویژگی اصلی «وابستگی به مکان»، پیوند مثبت عاطفی بین یک فرد و یک مکان است که به‌طور خاص تمایل شدید آن شخص به حفظ نزدیکی به چنین مکانی است (Knez, 2005: 208). دل‌بستگی به مکان همچنین می‌تواند به‌عنوان یک عنصر مهم ظاهر شود که به حفظ وضعیت موجود کمک می‌کند و بنابراین ممکن است مانع از تغییرات و اصلاحات سرزمینی شود (Bonaiuto et al, 2002: 632). دل‌بستگی به مکان نیز از آنجایی برای محله‌ها مفید است که بسیاری از مطالعات نشان می‌دهند که دل‌بستگی به مکان به فعالیت مدنی در قالب رفتار پایدار کمک می‌کند (Guàrdia & Pol, 2002: 139)؛ در نتیجه فرایندهای دل‌بستگی به مکان نه‌تنها توسط افراد بلکه از طریق کل جامعه تحت تأثیر و تجربه قرار می‌گیرند پس جای تعجب نیست که مقامات محلی باید علاقه‌مند به تقویت وابستگی مردم به مکان‌هایی که مدیریت می‌کنند باشند (Lewicka, 2005: 383). در روانشناسی محیطی، دل‌بستگی مکانی از سه مؤلفه کلیدی عاطفی، شناختی و رفتاری شکل می‌گیرد

تعاملات و تعلقات اجتماعی میان افراد هستیم که تمامی این عوامل موجب از میان رفتن سرزندگی در اکثر شهرها می‌شود که یکی از مهم‌ترین عوامل آن عدم وجود تعلق خاطر یا دل‌بستگی شهروندان به محل سکونت خود است. از همین رو یکی از معضلات پیش رو برای شهرهای آینده و توسعه آنها، عدم دل‌بستگی و ارتباط عاطفی شهروندان با محل سکونت خود است که همین مسأله خود، تبعات بسیار گسترده‌ای به دنبال داشته که مهم‌ترین این مسائل کاهش قابل توجه سطح مشارکت شهروندان در امور محلی و شهری است. کاهش مشارکت‌پذیری نیز نهایتاً منجر به عدم احساس مسؤلیت افراد نسبت به محیط پیرامون و محل زندگی خود می‌شود. از سویی دیگر دل‌بستگی به محله موجب افزایش ارتباطات اجتماعی میان شهروندان می‌شود که در همین راستا شهروندانی که به محله خود علاقه‌مند هستند به شکل فعالانه‌تری در مسائل اجتماعی مشارکت می‌کنند و در فرایند تصمیم‌گیری محلی شرکت می‌کنند که نهایتاً این دل‌بستگی افزایش مسؤلیت‌پذیری نسبت به شهر و محله را به همراه دارد. در نتیجه توجه به میزان سطح دل‌بستگی شهروندان به محله امری ضروری تلقی می‌شود اما اینکه این دل‌بستگی تا چه میزان می‌تواند مشارکت‌پذیری شهروندان را تحت تأثیر قرار دهد نیازمند بررسی و پژوهش‌های دقیق‌تری است زیرا تاکنون محققان توجه کمتری به ارزیابی مستقیم اثرات این دو شاخص بر یکدیگر داشته‌اند. لذا ما در این پژوهش صرفاً به بررسی تأثیر متقابل این شاخص بر یکدیگر پرداخته‌ایم که با ارتقای چه کمیت‌هایی از معیار دل‌بستگی می‌تواند اثرپذیری بیشتری بر مشارکت‌پذیری شهروندان داشت.

۲ مبانی نظری

۲٫۱ دل‌بستگی به مکان

دل‌بستگی به مکان را می‌توان به‌عنوان ارتباطات عاطفی بین افراد و یک محیط یا مکان خاص توصیف

2) (Florek, 2011: 348). از جمله عواملی که بر این فرایند دلبستگی به مکان تأثیر می‌گذارند، می‌توان به عوامل جمعیت‌شناختی (مانند مدت اقامت)، اجتماعی (به‌عنوان مثال پیوندهای اجتماعی با محل سکونت)، فیزیکی (ویژگی‌های مکان مانند معماری تاریخی در مقابل مدرن) و نمادین و سمبولیک (مثل معانی داده‌شده به یک مکان) اشاره کرد (Stedman, 2003: 673). در همین راستا به‌طور کلی عوامل اجتماعی بیشتر از عوامل فیزیکی بر دلبستگی تأثیرگذار هستند (Lewicka, 2010: 36). یکی از پیش‌بینی‌کننده‌های دلبستگی به مکان که بیشتر مورد توجه قرار گرفته است، مدت اقامت است که اغلب دیده می‌شود که افرادی که مدت طولانی‌تری در یک مکان زندگی کرده‌اند، وابستگی بیشتری به آن دارند (Hernández et al, 2007: 311). دلبستگی به مکان به‌طور قابل توجهی با شخصیت و رفتار افراد ارتباط دارد (Casakin & Kreidler, 2008: 82). برای روان‌شناسان و جامعه‌شناسان دلبستگی به شهر یا محله مسکونی، یا مکان‌های خاص در جامعه، انگیزه مهمی برای افراد است تا زمان بیشتری را در آن مکان‌ها در خارج از منزل سپری کنند (Moulay et al, 2018: 29)؛ تا با همسایگان خود ملاقات کنند و با آنها صحبت کنند و نگرانی خود را در مورد مشکلات محلی به اشتراک بگذارند (Manzo & Perkins, 2006: 337).

۲،۲ مشارکت‌پذیری شهروندان

امروزه تلاش‌ها برای افزایش مشارکت شهروندان در توسعه، در پیکربندی مجدد فضاها بین شهروندان و نهادهایی که بر زندگی آنها (به‌ویژه دولت‌ها) تأثیر می‌گذارند، به‌طور فزاینده‌ای متمرکز شده است (Cornwall, 2002: 2). به‌طوری که مشارکت عمومی تبدیل به بخش روبه‌رشدی از برنامه‌ریزی فضایی و محیطی شده است (Hansen & Reinau, 2006: 72). مشارکت عمومی شهروندان، توسط برنامه ریزان، دست‌اندرکاران در حوزه سیاست و دانشگاهیان به‌عنوان راهی برای بهبود فرایندهای برنامه‌ریزی ترویج می‌شود (Turnhout et al,

2) 2010. بر همین اساس می‌توان گفت که مشارکت شهروندی سنگ بنای دموکراسی است (Roberts, 2004: 315). هنجارها و قوانین و مقررات بوروکراتیک می‌توانند مانعی برای مشارکت مؤثر شهروندان عمل کنند. برخی از محققان معتقد هستند که شهروندان برای رسیدن به خودشکوفایی باید در تصمیماتی که بر آنها تأثیر می‌گذارد، مشارکت داشته باشند (Kweit & Kweit, 2004: 357). نظریه‌پردازان مشارکتی استدلال می‌کنند که مشارکت معنادار شهروندان نه‌تنها منجر به تصمیم‌گیری بهتر می‌شود، بلکه ثبات اجتماعی را با توسعه حس اجتماع، افزایش تصمیم‌گیری جمعی و ارتقای پذیرش و احترام به فرایند حکمرانی، تسهیل می‌کند (Callahan, 2007: 1180). همچنین توانایی مشارکت به‌خودی‌خود ممکن است پذیرش شهروندان از سیاست را افزایش دهد همچنین مشارکت ممکن است سطوح بالاتری از اعتماد ایجاد کند که در نتیجه آن شهروندان را قادر می‌سازد تا حتی سیاست‌هایی را که با آنها مخالف هستند را با آرامش بیشتری بپذیرند (Kweit & Kweit, 2004: 358). مشارکت شهروندان تأثیر مستقیمی بر تدوین و اجرای سیاست دارد. شهروندان به‌عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از فرایند حکمرانی تلقی می‌شوند و مشارکت فعال آنها برای تصمیم‌گیری‌های حیاتی پیش روی یک جامعه ضروری تلقی می‌شود (Roberts, 2004: 318). مدیران دولتی که زمانی بسیاری از تصمیمات آنها در پشت درهای بسته گرفته می‌شد، اکنون انتظار می‌رود که تعامل میان ذینفعان را تسهیل کنند و از استراتژی‌های تصمیم‌گیری مشارکتی بهره‌گیرند (Callahan, 2007: 1182). فرهنگ نیز ممکن است متغیر مهمی در تأثیر محیط بر مشارکت باشد زیرا سابقه مشارکت پیش‌بینی‌کننده خوبی برای میزان مشارکت خواهد بود (Ebdon & Franklin, 2006: 439). مشارکت شهروندی درعین‌حالی که یک مفهوم سیاسی است، فقط معطوف به حوزه سیاست نیست. مشارکت شهروندان در صورتی تداوم خواهد داشت که نه‌تنها مشارکت کنند بلکه

شهروندی اعمال می‌کنند (Boudjelida et al, 2016: 31). مشارکت شهروندان می‌تواند به اشکال مختلف وجود داشته باشد و وجود آن در فرایندهای تصمیم‌گیری عنصر مثبتی تلقی می‌شود. باین‌حال مشارکت مؤثر شهروندان دشوار است و می‌تواند موانعی مانند هزینه بالا و زمان‌بر بودن فرایند آن به همراه داشته باشد (Capra, 2016: 24). در نهایت، نتایج تحقیقات نشان داده است که شهروندانی که احساس تعلق به منطقه خود دارند و همچنین افرادی که پیوندهای اجتماعی بیشتری در جامعه دارند، تمایل بیشتری به مشارکت در امور مدنی دارند (Luo et al, 2022: 375).

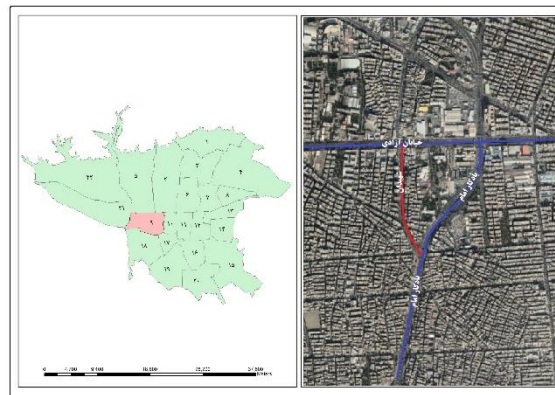
۳ روش تحقیق

این پژوهش براساس هدف کاربردی و از لحاظ روش و ماهیت پژوهش، توصیفی- کمی محسوب می‌شود. برای تهیه اطلاعات مورد نیاز از روش کتابخانه‌ای و برای جمع‌آوری داده‌ها، در روش میدانی از پرسش‌نامه (با طیف لیکرت ۵ سطحی) استفاده شده است. در همین راستا پژوهش حاضر متشکل از دو شاخص «مشارکت شهروندان» و «دلبستگی شهروندان به محله» است که درصد بررسی رابطه میان این دو متغیر هستیم. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای SPSS و Smart PLS3 بهره گرفته شده است. در همین راستا از آزمون‌های تحلیل عاملی تأییدی و آزمون تی برای تشکیل معادلات ساختاری شاخص‌های این پژوهش استفاده شده است. لذا جامعه آماری در پژوهش حاضر، ساکنین محله خیابان شهیدان واقع در منطقه ۹ شهرداری تهران هستند. از آنجایی که جمعیت جامعه آماری در این پژوهش نامعلوم است لذا برای تعیین اندازه حجم نمونه از فرمول کوکران بهره گرفته شده است که حد بالای آن را در نظر گرفته و به عدد ۳۸۴ رسیده‌ایم. در نتیجه مجموع تعداد ۳۸۴ پرسش‌نامه در میان ساکنین این محدوده به صورت حضوری و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده توزیع و تکمیل شده است که در

در برابر تلاش‌ها برای کاهش مشارکت نیز دفاع کنند (Fung, 2015: 513). یکی از مهم‌ترین موارد برای ارتقای سطح مشارکت شهروندان، تعامل متخصصان با شهروندان است که آنها را به عنوان شریک در زمینه‌های منافع عمومی بپذیرند (Ploštajner & Mendeš, 2005: 104). سیاست‌گذاری مطلوب، با ثبات و با عملکرد بهینه مبتنی بر رابطه قوی بین شهروندان و دولت است (Dalton & Welzel, 2014: 291). در همین راستا سطح محلی سیاست‌گذاری بهترین بستر و محیط برای تمرین مشارکت شهروندان در فرایند تصمیم‌گیری است (Kern, 2017: 17). مشارکت مردم عامل مهمی است که به موفقیت و شکوفایی دولت محلی کمک می‌کند. همچنین مشارکت مردم در دولت محلی نتایج بهتری را به همراه دارد و حکمرانی خوب را ترویج می‌کند. اگرچه در ظاهر بین دولت‌های محلی و مردم اتفاق نظر وجود دارد که افزایش مشارکت مردم در سطح محلی ضروری و ارزشمند است، اما گاه در عمل دولت‌های محلی مشتاق مشارکت شهروندان نیستند (Mohammadi et al, 2018: 1762). اغلب مشارکت عمومی فقط به معنای آگاه کردن مردم از تصمیمی که گرفته شده در نظر گرفته می‌شود ولی گاهی اوقات به معنای مشاوره آگاهانه نیز است. اما برای اینکه مشارکت عمومی در هر سطحی مؤثر باشد، این امر مستلزم آن است که عموم مردم به خوبی آگاه باشند و از امکان مشارکت آگاه باشند که همین امر نیز نیازمند یک رویکرد فعالانه از سوی مقامات دولتی مربوطه است (Hansen & Reinau, 2006: 72). مشارکت شهروندان شکلی از دموکراسی است که در آن شهروندان بخشی از فرایند تصمیم‌گیری جامعه خود هستند. لذا سیاست‌گذاران به منظور کمک به افزایش شفافیت، اعتماد، مقبولیت و مشروعیت تصمیمات خود، مردم را تشویق می‌کنند تا در چنین فرایندی مشارکت کنند و نظرات خود را بیان کنند. شهروندان نیز حقوق دموکراتیک خود را با مشارکت فعال در فرایندهای تصمیم‌گیری عمومی به صورت فردی یا در گروه‌های سازمان‌یافته

ادامه به تحلیل یافته‌های این پژوهش با استفاده از
ارائه مدل ساختاری می‌پردازیم.

شکل ۱. موقعیت محدوده مورد مطالعه

شهروندان و تحلیل آن توسط نرم‌افزار SPSS نتایج
زیر حاصل شد.

۴ یافته‌ها و بحث

تعداد ۳۸۴ پرسش‌نامه میان شهروندان شهر تهران
و در محدوده خیابان شهیدان، با سنین مختلف
توزیع گردید که پس از تکمیل پرسش‌نامه توسط

جدول (۱). اطلاعات کلی

درصد	وضعیت اشتغال	درصد	تحصیلات	درصد	سن
۳۰/۷	بیکار	۲۰/۴	پایین‌تر از کارشناسی	۱۱/۲	کمتر از ۲۰ سال
۶۹/۳	شاغل	۶۸/۳	کارشناسی	۶۵/۲	۲۰ الی ۴۰ سال
		۱۱/۳	کارشناسی ارشد و بالاتر	۲۳/۶	۴۰ سال و بیشتر

با توجه به جدول ۳، ۱۱/۲ درصد پاسخ دهندگان
کمتر از ۲۰ سال سن دارند و ۸۴/۳ درصد افراد سنین
بالای ۲۰ سال هستند. و ۵۹/۳ درصد افراد بی‌کار و
۴۰/۷ درصد افراد شاغل هستند. در قسمت اطلاعات
مربوط به تحصیلات، ۲۰/۴ درصد دارای مدرک
پایین‌تر از کارشناسی، ۶۸/۳ درصد کارشناسی و ۱۱/۳
درصد از افراد دارای مدرک بالاتر از کارشناسی
هستند.

پس از بررسی اطلاعات جمعیت شناختی، در این
بخش به بررسی میانگین گویه‌ها و شاخص‌ها و
همچنین کدبندی گویه‌های پژوهش می‌پردازیم.

جدول (۲). انحراف از معیار و میانگین شاخص‌ها و گویه‌های پژوهش

شاخص-ها	کد گویه‌ها	گویه‌ها	میانگین	انحراف از معیار	بار عاملی
مشارکت شهروندان	A1	تمایل به شرکت در فعالیت‌های جمعی در محله	۲/۸۳	۱/۱۲۳	۰/۷۴۸
	A2	تمایل به مشارکت خود و سایر شهروندان امور محله	۳/۰۷	۱/۱۳۴	۰/۷۵۳
	A3	تمایل به مشارکت در حل مشکلات محله	۳/۰۹	۱/۰۳۴	۰/۸۰۲
	A4	تمایل به مشارکت مالی در حل مشکلات محله	۲/۳۹	۱/۰۹۷	۰/۶۰۱
	A5	تمایل به مشارکت و حضور در تصمیم‌گیری‌های مربوط به محله خود	۲/۹۶	۱/۲۰۶	۰/۷۷۴
	A6	تمایل به مشارکت در اجرای پروژه‌های محلی و کمک به مدیریت شهری	۳/۱۱	۱/۱۵۸	۰/۷۰۹
	A7	اشتیاق به مشارکت در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری مدیریت در خصوص محله	۳/۲۴	۱/۲۶۵	۰/۷۲۳
	A8	تمایل به شرکت در انجمن‌های علمی، فرهنگی و هنری	۳/۰۶	۱/۲۵۶	۰/۶۷۷
	A9	تمایل به همکاری با همسایگان در مراسم‌ها	۳/۱۱	۱/۱۹۱	۰/۶۲۱
	A10	تمایل به برقراری تعاملات اجتماعی با همسایگان	۳/۴۱	۱/۱۴۴	۰/۷۱۱
		کل	۳/۰۳	۰/۸۲۶	
دلبستگی شهروندان به محله	B1	خاص بودن محله برای فرد	۳/۰۴	۱/۰۴۹	۰/۷۰۶
	B2	احساس وابستگی به محله	۳/۰۹	۱/۰۷۰	۰/۷۲۶
	B3	ناراحت‌کننده بودن ترک محله	۲/۶۹	۱/۲۵۹	۰/۷۵۸
	B4	تمام تلاش برای بهبود محله	۳/۰۰	۱/۱۱۴	۰/۶۷۳
	B5	خاطره‌انگیز و به‌یادماندنی بودن محله	۳/۲۱	۱/۲۱۹	۰/۷۳۲
	B6	احساس دلتنگی در صورت دوری از محله	۲/۸۸	۱/۲۰۵	۰/۷۲۵
	B7	دارا بودن دوستان متعدد در این محله	۳/۰۱	۱/۳۸۲	۰/۷۴۱
	B8	احساس نزدیکی و صمیمیت نسبت به محله	۳/۱۱	۱/۱۰۲	۰/۷۴۳
	B9	احساس خوب نسبت به محله	۳/۳۰	۱/۰۴۸	۰/۸۲۱
	B10	محله یادآور خاطرات خاص	۳/۱۷	۱/۱۲۳	۰/۷۹۲
	B11	ارتباط و پیوند قوی با ساکنان محله	۳/۱۴	۱/۱۹۹	۰/۶۷۵
	B12	آشنایی با کسبه محله	۳/۳۱	۱/۲۱۸	۰/۷۳۹
		کل	۳/۰۸	۰/۸۵۹	

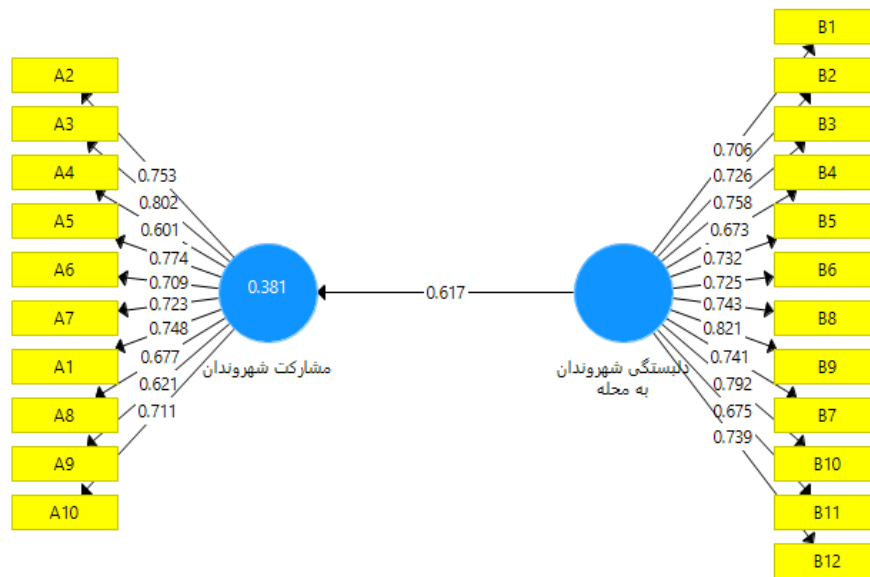
است. همچنین گویه «تمایل به برقراری تعاملات اجتماعی با همسایگان» با کسب میانگین ۳/۴۱ با اختصاص بالاترین میانگین به خود، حاکی از وضعیت مطلوب تعاملات اجتماعی و تمایل ساکنین به تعامل با یکدیگر در این محدوده است. از سویی دیگر گویه «تمایل به مشارکت مالی در حل مشکلات محله» با کسب میانگین ۲/۳۹، کمترین میانگین را در بین تمامی گویه‌های پژوهش به خود اختصاص

براساس جدول (۲)، شاخص‌های «دلبستگی شهروندان به محله» و «مشارکت شهروندان» به ترتیب میانگین ۳/۰۸ و ۳/۰۳ به خود اختصاص داده‌اند که همین امر بیانگر وضعیت مطلوب هر دو شاخص در سطح این محله است که حتی شاخص مشارکت برخلاف انتظار در سطح متوسط و نسبتاً قابل قبولی قرار دارد که نشان از اهمیت شرایط و مسائل محل زندگی در این محله برای ساکنین

داده است که بیانگر عدم تمایل ساکنین این محدوده به صرف هزینه برای بهبود وضعیت محله است که بی‌تأثیر از شرایط اقتصادی جامعه نیست.

تصویر (۱). مدل ساختاری پژوهش

منبع: یافته‌های پژوهش

اندازه‌گیری بهره‌گرفته شده‌است. در همین راستا برای این شاخص‌ها مقادیر بالای ۰/۷ قابل قبول است و هرچه این مقدار به ۱ نزدیک‌تر باشد نتایج به‌دست‌آمده مطلوب‌تر خواهد بود. در ادامه از شاخص متوسط واریانس استخراج‌شده (AVE) به‌منظور سنجش و بررسی روایی همگرایی مدل پژوهش استفاده شده‌است. روایی همگرا به‌منظور بررسی اینکه هر متغیر دارای بیشترین همبستگی با سازه خود نسبت به سایر متغیرها باشد مورد استفاده قرار می‌گیرد. این شاخص به بررسی تبیین واریانس نشانگرها توسط متغیر پنهان می‌پردازد، به بیانی دیگر به سنجش و بررسی میزان همبستگی یک‌یک متغیرهای پنهان با سؤالات مربوط به خودشان می‌پردازد که حداقل مقدار قابل قبول برای این شاخص، ۰/۵ است. در انتها نیز از ضریب Rho بهره‌گرفته شده است که مهم‌ترین آزمون برای اندازه‌گیری همگرایی و تک‌بعدی بودن متغیرهای

در این بخش با بهره‌گیری از نرم‌افزار Smart PLS3 ضمن ارزیابی و سنجش نقش کلی متغیرها، مدل مطلوب برای این تحقیق ارائه شده‌است. براساس این مدل شاخص دلبستگی شهروندان قادر به تأثیرگذاری مطلوبی بر روی مشارکت آنها است که به بیان دقیق‌تر متغیر مستقل قادر به پیش‌بینی ۳۸/۱ درصد از واریانس متغیر وابسته ما است. در این شیوه مدل‌سازی مقادیر بارهای عاملی هر یک از متغیرها باید حداقل ۰/۴ باشند. به این صورت که اگر بار عاملی هر متغیر بیش از حد استاندارد ۰/۴ باشد؛ در این صورت این گویه از دقت لازم برای سنجش آن سازه یا صفت مکنون برخوردار است و می‌توان این گویه یا سؤال مورد نظر را حفظ کرد. همچنین از شاخص آلفای کرونباخ (Cronbach's Alpha) و شاخص پایایی ترکیبی (Composite reliability) به‌منظور بررسی پایایی و ارزیابی قابلیت اطمینان سازگاری درونی متغیرهای مدل

پنهان در برآورد حداقل مربعات جزئی است که مقادیر بالای ۰/۷ برای این شاخص قابل قبول است.

جدول (۳). ضرایب پایایی

شاخص	CR (پایایی ترکیبی)	AVE	آلفای کرونباخ	Rho
مشارکت شهروندان	۰/۹۱۲	۰/۵۱۰	۰/۸۹۲	۰/۸۹۸
دلبستگی شهروندان به محله	۰/۹۳۴	۰/۵۴۳	۰/۹۲۳	۰/۹۲۹

استفاده شده است. جذر میانگین واریانس استخراج شده هر متغیر پنهان باید بیشتر از حداکثر همبستگی آن متغیر با دیگر متغیرهای پنهان مدل باشد. به بیانی ساده تر، مقادیر موجود در قطر اصلی ماتریس باید از مقدار همبستگی میان آن‌ها که در خانه‌های زیرین و چپ قطر اصلی ترتیب داده شده-اند، بیشتر باشد.

همان‌طور که در جدول شماره (۳) قابل مشاهده است مقادیر پایایی ترکیبی، آلفای کرونباخ، متوسط واریانس و Rho به دست آمده برای تمامی متغیرها قابل قبول و مطلوب است. بر همین اساس پایایی و همسانی درونی گویه‌های پژوهش و روایی همگرایی مورد تأیید قرار می‌گیرند.

از شاخص فورنل و لاکر به جهت بررسی روایی واگرایی (روایی تشخیصی) مدل اندازه‌گیری تحقیق

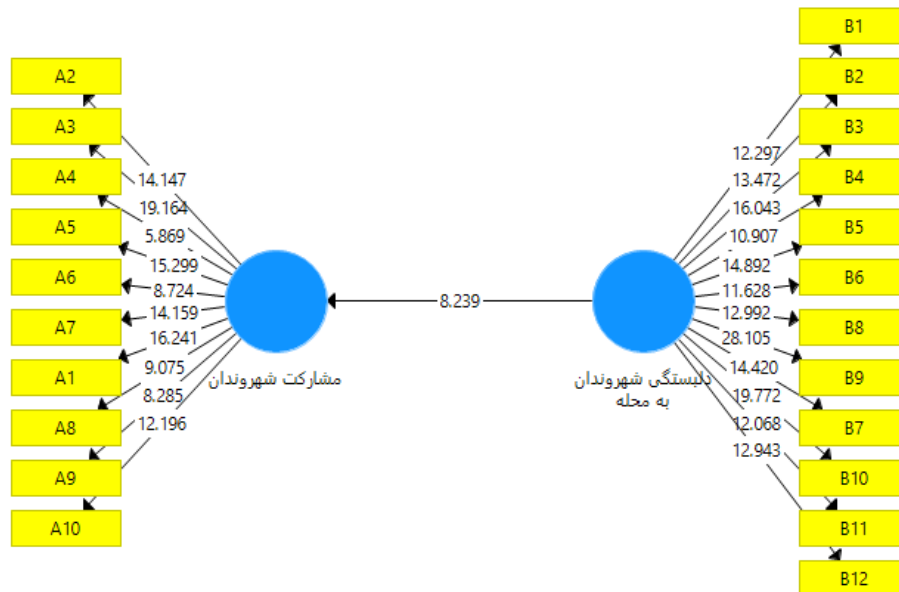
جدول (۴). ماتریس مقایسه جذر AVE و ضرایب همبستگی سازه‌ها

	دلبستگی شهروندان به محله	مشارکت شهروندان
دلبستگی شهروندان به محله	۰/۷۳۷	
مشارکت شهروندان	۰/۶۱۷	۰/۷۱۴

همان‌گونه که در جدول (۴) قابل مشاهده است مقادیر موجود در قطر اصلی ماتریس اعدادی به مراتب بزرگ‌تر از مقادیر زیرین و سمت چپ قطر اصلی است. پس در نتیجه در پژوهش حاضر سازه‌ها در مدل، تعامل بیشتری با شاخص‌های خود نسبت به سازه‌های دیگر دارند بر همین اساس روایی واگرایی این مدل مورد تأیید قرار گرفته است.

تصویر (۲). آزمون معناداری مدل

منبع: یافته‌های پژوهش

مثبت شاخص اشتراکی بیانگر کیفیت مناسب مدل اندازه‌گیری و مقادیر بالای صفر شاخص افزونگی نشانگر توانایی بالای مدل ساختاری در پیش‌بینی است.

با توجه به تصویر (۲) و آزمون معناداری مدل پژوهش که همه مقادیر به‌دست‌آمده بزرگ‌تر از ۲/۵۸ هستند، در نتیجه آزمون معناداری این مدل با سطح اطمینان ۹۹ درصد مورد قبول است.

۵ برآزش کیفیت مدل تحقیق

کیفیت و قدرت پیش‌بینی ساختاری مدل تحقیق در Smart PLS به‌وسیله شاخص‌های ضریب R^2 ، شاخص افزونگی (Q^2 یا validated redundancy) و شاخص اشتراکی (validated communality) قابل بررسی است. ضریب R^2 معیاری برای اتصال بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار می‌رود و مقدار آن بیان‌کننده تأثیری است که یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا می‌گذارد. این مقدار از صفر تا یک متغیر است که هرچه این مقدار بزرگ‌تر باشد، مطلوب‌تر خواهد بود. در همین راستا مقادیر R^2 هرچه به عدد ۰/۶۷ نزدیک‌تر باشد مطلوب، و اگر نزدیک به ۰/۳۳ باشد، معمولی و اگر نزدیک به ۰/۱۹ باشد، ضعیف ارزیابی می‌شود. همچنین مقادیر

جدول (۵). تأثیر بر متغیرهای درون‌زا

نتیجه	آماره T	ضریب مسیر	شاخص اشتراکی	شاخص افزونگی	R^2	مسیر
تأیید	۸/۲۳۹	۰/۶۱۷	۰/۲۹۵ ۰/۲۶۶	۰/۱۸۴	۰/۳۸۱	مبدأ : دل‌بستگی شهروندان به محله ↓ مقصد : مشارکت شهروندان

خود شده و در نهایت شکل‌گیری فعالیت‌های محله‌ای یا مشارکت شهروندان را به همراه خواهد آورد. مشارکت شهروندان می‌تواند ابعاد مختلفی به همراه داشته باشد: مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها، مشارکت در فعالیت‌های جمعی یا مدیریتی و همچنین مشارکت مالی در حل مسائل و مشکلات محله یا شهر.

با وجود اینکه هر دو شاخص مطرح‌شده در پژوهش که شامل دل‌بستگی شهروندان به محله خود و مشارکت شهروندان است، با کسب میانگینی بالاتر از حد متوسط (عدد ۳) از وضعیت نسبتاً خوبی در این محله برخوردار بوده است، اما در مقایسه شاخص دل‌بستگی شهروندان به محله، وضعیت نسبتاً بهتری در مقایسه با شاخص مشارکت‌پذیری شهروندان دارد. در بررسی شاخص دوم، نتایج نشان می‌دهد که ساکنین این محله علی‌رغم تمایل به مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها، تمایل کمتری به مشارکت در فعالیت‌های گروهی به‌منظور تأمین منابع انسانی و مالی از خود نشان داده‌اند. لذا از آنجایی که امین بیدختی و همکاران (۱۳۹۳) تعلق اجتماعی را یک فرایند پیچیده برای سنجش نگرش‌های ساکنین آن جامعه می‌دانند و منفعت عاطفی یا مالی را حلقه اتصال دل‌بستگی افراد به جامعه تصور می‌کنند در نتیجه مشارکت مالی نشانگر تعهد و دل‌بستگی ما به جامعه است. در همین راستا نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد شهروندان این محله علاقه‌ای به مشارکت مالی یا کمک مالی به محله در جهت پیشرفت و پیشبرد

با توجه به جدول (۵) براساس مقادیر، R^2 و R^2 تعدیل‌یافته به ترتیب برابر ۰/۳۵۸ و ۰/۳۵۴ هستند که بر همین اساس مدل ساختاری پژوهش دارای کیفیت و قدرت پیش‌بینی مناسبی است. با توجه به نتایج حاصل‌شده تصویر مقصد گردشگری بیشترین اثرگذاری را بر جذابیت مقصد گردشگری دارد. همچنین هر دو فرضیه پژوهش مبنی بر تأثیر دو شاخص مدنظر بر جذابیت مقصد گردشگری، براساس آماره T مورد تأیید قرار گرفته‌اند

۶ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

تأثیر دل‌بستگی ساکنان به محله بر میزان مشارکت‌پذیری آنها نشان می‌دهد در مدیریت و برنامه‌ریزی محلات توجه به عامل دل‌بستگی به مکان به‌عنوان عاملی کلیدی می‌تواند نقش بسزایی در توسعه محلی ایفا نماید. توجه به محله و تاریخچه آن و همچنین احیای پیشینه تاریخی آن می‌تواند عامل مهمی در دل‌بستگی و مشارکت بیشتر شهروندان و ساکنان در توسعه و برنامه‌ریزی محلات باشد. دل‌بستگی به یک مکان خاص نشان‌دهنده اهمیت و معناداری آن مکان برای شهروندان است و پیامدهای مثبتی به دنبال دارد که از جمله این پیامدهای مثبت ایجاد تعلق خاطر شهروندان به محله خود است. به بیانی دیگر دل‌بستگی به یک مکان سبب هویت بخشی به آن مکان شده و به‌تبع آن موجب برقراری یک پیوند عاطفی و اجتماعی با مکان می‌شود. همین امر موجب دغدغه‌مندی شهروندان برای بهبود وضعیت محله یا محل زندگی

فرایندهای جذب مشارکت شهروندان و عدم وجود بستری مناسب به منظور تعامل مداوم و دوسویه میان شهروندان و مدیریت شهری باشد. لذا وجود سازوکاری شفاف و مناسب برای تبادل نظر و دریافت بازخوردهای دوجانبه میان ذی‌نفعان و ذی‌نفوذان موجب جلب اعتماد شهروندان و ارتقای سطح مشارکت‌پذیری آنها می‌شود.

با توجه به نتایج مدل‌سازی، شاخص دل‌بستگی شهروندان به محله خود موفق به پیش‌بینی ۳۸/۱ درصد از شاخص مشارکت شهروندان شده است و این به معنی وجود رابطه مستقیمی میان دل‌بستگی افراد این محله و مشارکتشان در امور شهری و محلی خود است. چنانچه یافته‌های سایر پژوهشگران از جمله هدفی (۱۴۰۰) و محمدی^۱ و همکاران (۱۳۹۲) نیز نشان داد که دل‌بستگی به مکان می‌تواند تأثیر معناداری بر مشارکت مدنی در جوامع شهری داشته باشد. به عبارت دیگر مشارکت‌پذیری و مشارکت مدنی شهروندان تابعی از دل‌بستگی شهروندان است و همان‌طور که نتایج پژوهش نیکخواه و احمدی^۲ (۱۳۹۶) نیز نشان داد، می‌توان با افزایش میزان دل‌بستگی شهروندان به محل زندگی خود میزان این مشارکت‌پذیری را افزایش داد. همچنین از سوی دیگر همان‌طور که نتایج پژوهش حاضر حاکی از دل‌بستگی قابل قبول ساکنین این محدوده و اهمیت حل معضلات و مشکلات محله برای آنها است، در تأیید همین موضوع می‌توان به پژوهش سلیمانی^۳ و همکاران (۱۳۹۸) اشاره کرد که دل‌بستگی به مکان می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر مشارکت اجتماعی در حفاظت از محیط‌زیست و محیط پیرامونی نیز به همراه داشته باشد. بر همین اساس مدیریت شهری می‌تواند با ارتقای کیفیت زندگی در محلات (از طریق تمرکز بر برنامه‌ریزی محلی و سیاست‌گذاری‌های خرد در حوزه محلات) در کنار بهبود خدمات عمومی و شرایط کالبدی و اجتماعی، زیست‌پذیری محلات را بالا ببرد و موجب ارتقای جذابیت محلات برای

اهداف محله‌دارند که خود امری قابل تأمل است و نشانه اهمیت و تأثیر وضعیت اقتصادی شهروندان بر مبحث مشارکت‌پذیری شهروندان است. زیرا علی‌رغم تمایل بالای ساکنین این محله به بهبود وضعیت و شرایط محل سکونت خود، از مشارکت و کمک‌های مالی برای بهبود شرایط اجتناب می‌کنند و رغبت کمتری به این نوع مشارکت در میان ساکنین وجود دارد. علت این امر گذشته از ضعف مالی و شرایط بد اقتصادی شهروندان، می‌تواند به دلیل عدم اطمینان به مسؤولین اجرایی به‌منظور در اختیار گذاشتن منابع و کمک‌های مالی نیز باشد. این عدم اطمینان در طی فرایندی که حسن نیت مسؤولین را اثبات نماید، به تدریج برطرف خواهد شد. این امر خود می‌تواند به علت عدم وجود سابقه مشارکت شهروندان به صورت سیستماتیک و ساختاریافته، و نیز عدم وجود فرایندی شفاف و منسجم در مدیریت شهری ایران، به جهت به‌کارگیری نقطه‌نظرها و پیشنهادهای شهروندان در پروژه‌های شهری باشد که موجب ناامیدی شهروندان و نبود رغبت آنان برای حضور در جلسات تصمیم‌گیری محلی شده است. این موضوع نیاز به بازنگری در سیاست‌های مدیریت شهری در ایران را الزامی می‌کند. اتخاذ رویکردهای مشارکتی با تکیه بر مشارکت شهروندان و تشویق آنها به این امر یکی از راه‌حل‌ها می‌تواند باشد. در عین حال با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از میانگین شاخص‌ها می‌توان دریافت که علی‌رغم مشارکت پایین شهروندان در فرایندهای شهری در شهر تهران و علی‌الخصوص در این محله، شهروندان این محله تمایل و اشتیاق نسبتاً مطلوبی برای مشارکت در امور محلی خود دارند که نشان از پتانسیل بالقوه بالای شهروندان این محدوده برای کسب اختیارات بیشتر اجرایی و تصمیم‌سازی در سطح محلی را دارند. در نهایت می‌توان استنباط کرد که نبود مشارکت در سطوح محلی و خرد علی‌رغم تمایل و علاقه‌مندی ساکنان محلات به مشارکت، حاکی از مشکلات ساختاری در

³ Soleimani

¹ Mohammadi

² Nikkha and Ahmadi

ساکنین و ایجاد وابستگی و دلبستگی آنان به محلات شود. با ایجاد بستر مناسب جهت تحقق رنگ تعلق به مکان و معنا دادن به تجربه مکانی آنها از طریق خلق فضاهای عمومی رویدادپذیر و تعامل‌پذیر برای اجتماعات محلی و ارتقای تعاملات اجتماعی در سطح محله، می‌توان گامی مؤثر در راستای تحکیم دلبستگی و پیوند عاطفی ساکنان به محله برداشت که خود ارتقای مشارکت را در پی خواهد داشت.

منابع

- Amin Bidokhti, A. A., Jafari, S., & farhadi, V. (2015). The Relationship of Community Attachment and Community Involvement with Sustainable Tourism Development: The Mediating Role of Perceived Effects. *Tourism Management Studies*, 9(26), 7-30 [In Persian].
- Anindya, S., Leolita, V., & Abraham, J. (2014). The role of psychology in enhancing public policy: Studies on political apathy and attachment to the city in Indonesia. *International Journal of Research Studies in Psychology*, 3, 99-114.
- Belanche, D., Casalo, L. V., & Orús, C. (2016). City attachment and use of urban services: Benefits for smart cities. *Cities*, 50, 75-81.
- Bischoff, L. P. (2022). Predicting Neighborhood Attachment in Germany.
- Bonaiuto, M., Carrus, G., Martorella, H., & Bonnes, M. (2002). Local identity processes and environmental attitudes in land use changes: The case of natural protected areas. *Journal of economic psychology*, 23(5), 631-653.
- Boudjelida, A., Mellouli, S., & Lee, J. (2016, March). Electronic citizen's participation: Systematic review. In *Proceedings of the 9th international conference on theory and practice of electronic governance* (pp. 31-39).
- Brown, B., Perkin, D., & Brown, G. (2003). Place attachment in a revitalizing neighbourhood: Individual and block levels of analysis. *Journal of Environmental Psychology*, 23, 259-271.
- Bryson, J. M., Quick, K. S., Slotterback, C. S., & Crosby, B. C. (2013). Designing public participation processes. *Public administration review*, 73(1), 23-34.
- Buckwalter, N. D. (2014). The potential for public empowerment through government-organized participation. *Public Administration Review*, 74(5), 573-584.
- Callahan, K. (2007). Citizen participation: Models and methods. *International Journal of Public Administration*, 30(11), 1179-1196.
- Capra, C. F. (2016). The Smart City and its citizens: Governance and citizen participation in Amsterdam Smart City. *International Journal of E-Planning Research (IJEPR)*, 5(1), 20-38.
- Casakin, H. P., & Kreitler, S. (2008). Place attachment as a function of meaning assignment. *Open Environmental Sciences Journal*, 2(1), 80-87.
- Casakin, H., Hernández, B., & Ruiz, C. (2015). Place attachment and place identity in Israeli cities: The influence of city size. *Cities*, 42, 224-230.
- Cornwall, A. (2002). Locating citizen participation.
- Costa, R., Wang, C., & Baker, J. W. (2022). Integrating Place Attachment into Housing Recovery Simulations to Estimate Population Losses. *Natural Hazards Review*, 23(4), 04022021.
- Dalton, R. J., & Welzel, C. (Eds.). (2014). *The civic culture transformed: From*

- allegiant to assertive citizens*. Cambridge University Press.
- Ebdon, C., & Franklin, A. L. (2006). Citizen participation in budgeting theory. *Public administration review*, 66(3), 437-447.
- Florek, M. (2011). No place like home: Perspectives on place attachment and impacts on city management. *Journal of Town & City Management*, 1(4), 346-354.
- Fung, A. (2015). Putting the public back into governance: The challenges of citizen participation and its future. *Public administration review*, 75(4), 513-522.
- Guàrdia, J., & Pol, E. (2002). A critical study of theoretical models of sustainability through structural equation systems. *Environment and Behavior*, 34(1), 137-149.
- Hadafi, F. (2021). Place Attachment , Civic Engagement and Risk Preparedness (A case study of Bagmisheh, Tabriz). *Community Development (Rural and Urban Communities)*, 13(1), 285-313 [In Persian].
- Hansen, H. S., & Reinau, K. H. (2006, September). The citizens in e-participation. In *International Conference on Electronic Government* (pp. 70-82). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Hernández, B., Hidalgo, M. C., Salazar-Laplace, M. E., & Hess, S. (2007). Place attachment and place identity in natives and non-natives. *Journal of environmental psychology*, 27(4), 310-319.
- Hipp, J. R., & Perrin, A. (2006). Nested loyalties: Local networks' effects on neighbourhood and community cohesion. *Urban Studies*, 43(13), 2503-2523.
- Kamalipour, H., Yeganeh, A. J., & Alalhesabi, M. (2012). Predictors of place attachment in urban residential environments: A residential complex case study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 35, 459-467.
- Kern, A. (2017). The Effect of Direct Democratic Participation on Citizens' Political Attitudes in Switzerland: The Difference between Availability and Use. *Politics and Governance*, 5(2), 16-26.
- Knez, I. (2005). Attachment and identity as related to a place and its perceived climate. *Journal of environmental psychology*, 25(2), 207-218.
- Kweit, M. G., & Kweit, R. W. (2004). Citizen participation and citizen evaluation in disaster recovery. *The American Review of Public Administration*, 34(4), 354-373.
- Lewicka, M. (2005). Ways to make people active: The role of place attachment, cultural capital, and neighborhood ties. *Journal of environmental psychology*, 25(4), 381-395.
- Lewicka, M. (2010). What makes neighborhood different from home and city? Effects of place scale on place attachment. *Journal of environmental psychology*, 30(1), 35-51.
- Lewicka, M. (2011). Place attachment: How far have we come in the last 40 years?. *Journal of environmental psychology*, 31(3), 207-230.
- Luo, X. I., Hipp, J. R., & Butts, C. T. (2022). Does the spatial distribution of social ties impact neighborhood and city attachment? Differentials

- among urban/rural contexts. *Social Networks*, 68, 374-385.
- Manzo, L. C., & Perkins, D. D. (2006). Finding common ground: The importance of place attachment to community participation and planning. *Journal of planning literature*, 20(4), 335-350.
- Mobaraki M, Salihi S. The Quality of Urban Services, Citizenship Commitment and Sense of Social Belonging. *refahj* 2014; 13 (50) :275-315 [In Persian].
- Mohammadi, S. H., Norazizan, S., & Nikkhah, H. A. (2018). Conflicting perceptions on participation between citizens and members of local government. *Quality & quantity*, 52(4), 1761-1778.
- Mohamadi, J., Bagheri, K., & Heydari, S. (2015). Measuring and investigating the participation of citizens in urban affairs and factors affecting it (case study: Sanandaj city), *Social analysis of order and social inequality*, 7(2), 179-209 [In Persian].
- Moulay, A., Ujang, N., Maulan, S., & Ismail, S. (2018). Understanding the process of parks' attachment: Interrelation between place attachment, behavioural tendencies, and the use of public place. *City, Culture and Society*, 14, 28-36.
- Nikkhah, H., & Ahmadi, Z. The investigation of socio-cultural factors on social participation among the BandarAbbass citizen. *scds* 2017; 6 (1) :159-184 [In Persian].
- Ploštajner, Z., & Mendeš, I. (2005). Citizens Participation. *How to Improve Development on Local Level*, 97-113.
- Roberts, N. (2004). Public deliberation in an age of direct citizen participation. *The American review of public administration*, 34(4), 315-353.
- Rollero, C., & De Piccoli, N. (2010). Does place attachment affect social well-being?. *European Review of Applied Psychology*, 60(4), 233-238.
- Rollero, C., & De Piccoli, N. (2010). Place attachment, identification and environment perception: An empirical study. *Journal of environmental psychology*, 30(2), 198-205.
- Soleimani, A., Nohegar, A., & Salehi, E. (2019). Effects of Place Attachment Component's on Social Participation in Environmental Protection (Case study: Region one of Tehran municipality). *Journal of Environmental Science Studies*, 4(1), 1013-1020 [In Persian].
- Stedman, R. C. (2003). Is it really just a social construction? The contribution of the physical environment to sense of place. *Society & Natural Resources*, 16(8), 671-685.
- Tsekoura, M. (2016). Debates on youth participation: from citizens in preparation to active social agents. *Revista Katálysis*, 19, 118-125.
- Turnhout, E., Van Bommel, S., & Aarts, N. (2010). How participation creates citizens: participatory governance as performative practice. *Ecology and Society*, 15(4), 1-15.
- Ujang, N. (2012). Place attachment and continuity of urban place identity. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 49, 156-167.
- Ujang, N., & Muslim, Z. (2014). Walkability and attachment to tourism places in the city of Kuala Lumpur,

- Malaysia. *Athens journal of Tourism*, 2(1), 53-65.
- Westin, K. (2016). Place attachment and mobility in city regions. *Population, Space and Place*, 22(8), 722-735.
- Xie, S., & Huang, X. (2022). Flowing sense of place: Perceptions of host city impacting on city attachment of rural-urban migrants in China. *International Journal of Intercultural Relations*, 88, 106-118.
- Yuan, Q., Song, H., Chen, N., & Shang, W. (2019). Roles of tourism involvement and place attachment in determining residents' attitudes toward industrial heritage tourism in a resource-exhausted city in China. *Sustainability*, 11(19), 5151.